REKK
REGIONÁLIS ENERGIA- ÉS INFRASTRUKTÚRA-POLITIKAI EGYÜTTMŰKÖDÉSÉRT ALAPÍTVÁNY

WWW.REKK.ORG

REKK POLICY BRIEF

01
2017

MEZŐSI ANDRÁS, PATÓ ZSUZSANNA ÉS SZABÓ LÁSZLÓ

MEG-MEGÚJULÓ STATISZTIKÁK

Az erdészeti biomassza kitermelés- és felhasználásoldali statisztikái hosszú ideje nagyságrendileg eltérnek egymástól, mely különbség körülbelül 70 mrd forint értékű tűzifának felel meg. A háztartási tűzifa-felhasználás újraszámolása (felhasználás alapján) olyan jelentős változást okoz a megújulóenergia-felhasználásban, mellyel Magyarország gyakorlatilag elérte a 2020-as megújuló célját. Ezzel 2020-ig megszűnt az új megújuló kapacitások létesítésére vonatkozó legfontosabb „mozgatórugó".

Újraszámolás

2017 márciusában a Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal (a továbbiakban Hivatal) új, a háztartások energiafelhasználására vonatkozó statisztikát tett közzé, melyben a legjelentősebb változás a tűzifa-felhasználás új számítási módja. A háztartások fűtési célú energiafelhasználásának újraszámítása, amelyben a KSH is közreműködött, részben az Európai Bizottság 431/2014-es Rendeletének végrehajtásából következik, amely részletes adatszolgáltatási kötelezettséget ír elő a tagállamok számára a háztartási energiafelhasználásról. Ez a rendelet csak az adatok részletezettségét szabályozza, nem kötelezi a tagállamokat arra, hogy megváltoztassák a tűzifa-felhasználás elszámolásának módszertanát.

	2011			2015-ös felhasználás	
	Átsorolás előtt, PJ	Átsorolás után, PJ	Differencia	Felhasználás, PJ	Növekedés a 2011. évi átsorolás előttihez
BE	10,0	18,0	180%	21,8	118,0%
HR	16,1	48,3	301%	48,4	201,5%
CZ	46,3	65,1	140%	73,4	58,4%
HU	**30,3**	**76,2**	**251%**	**73,9**	**143,6%**
IT	146,3	190,6	130%	265,9	81,7%
NL	12,5	17,0	136%	18,4	46,9%
UK	15,0	38,6	258%	67,0	348,1%
SE	25,9*	49,0	189%	38,2	47,8%

*:SVÉDORSZÁG ESETÉBEN 2010-RŐL 2011-RE TÖRTÉNT MEG AZ ÁTSOROLÁS, ÍGY AZ ÁTSOROLÁS ELŐTTI OSZLOPBAN A 2010. ÉVI FELHASZNÁLÁST TÜNTETTÜK FEL

A legfontosabb módszertani változás, hogy a korábbi, főként erdészeti statisztikákon alapuló adatok helyett a háztartási energiafelhasználást felmérő adatfelvételből számítják a tűzifa-felhasználást. A KSH a 2009 óta rendszeresen végzett Háztartási költségvetési és életkörülmény adatfelvételét egészítette ki a háztartások energiafelhasználására vonatkozó kérdésekkel. Ez a háztartások közvetlen megkérdezésén alapuló felmérés az alapja az új előírás szerinti, részletesebb lakossági energiafelhasználási adatok előállításának. Az eredmények ellenőrzése érdekében a Hivatal bevonta a Magyar Mérnöki Kamarát, amely a hazai lakóépület-állományra végzett épületenergetikai számításokat, és ezek alátámasztották a lakossági fűtési igény jelentősen megnövekedett mértékét.

Az új, fűtési célú energiafelhasználást a Hivatal nemcsak 2015-re, hanem a 2010-2015-ös időszak minden évére kiszámította, mely adatok már nemcsak a hazai intézmények, hanem az EUROSTAT SHARES adatbázisában is megjelennek.

Az átszámolás eredményeképpen a hazai háztartási biomassza-felhasználás jelentősen nőtt, a vizsgált időszakban átlagosan több mint 2,5-szeresére növekedett éves szinten. Ez azért jelentős változás, mert korábban is a háztartási tűzifa adta a megújulós energiatermelésünk gerincét (az új módszertan alapján pedig közel 80%-át), így a tűzifa-felhasználás növekedése jelentősen megnöveli a teljes hazai megújuló energiafelhasználást.

Ennek a jelentős változásnak nyilvánvalóan számos következménye lesz a hazai megújulós energiaszektorra, azon belül is az új technológiák támogatására. A növekedéssel lényegében elértük a 2020-ra vonatkozó célkitűzésünket, hiszen a megújuló energiaforrásokból előállított energia felhasználásának részaránya 2015-re 14.5%-ra növekedett, ami minimális távolságra van a vállalt 14,65%-tól, és jócskán meghaladja az EU által számunkra előírt 13%-ot. Nincs tehát a hazai döntéshozókon semmilyen beavatkozási kényszer, lényegében semmilyen megújuló energiahordozó tekintetében nincs már szükség további támogatás kiosztására ahhoz, hogy az EU felé vállalt célokat elérjük.

Nincs új a nap alatt

A tűzifa-felhasználás becslési anomáliái régóta ismertek. A REKK 2009-es fapiaci elemzésének[1] legfontosabb megállapítása, hogy a KSH háztartásstatisztikája alapján számolt lakossági tűzifafelhasználás 4-5-szöröse a hivatalos erdészeti kitermelési adatokból számítottnak. Az akkor a szakmai közvéleményt rövid időre felrázó megfigyelés a mostani átsorolással hivatalossá vált: vagy a háztartások becsülik jelentősen felül a tűzifa-felhasználásukat, vagy jórészt ismeretlen eredetű, illegálisan kitermelt fát égetünk az országban. A 2009-es becslés szerint az illegálisan kitermelt famennyiség 3-3,5 millió m^3 (2,1-2,5 millió tonna), amely a mai – KSH által publikált - árakon számolva (31 000 Ft/tonna) 67-78 mrd Ft.

Magyarország mellett legalább hét uniós országban nőtt meg hirtelen a lakossági tűzifa-felhasználás 2010 után, vélhetően hasonló okból.[2] Míg Magyarországon 2011-ben az átsorolás előtt 30,3 PJ-ra becsültük a lakossági tűzifa-felhasználást, ez utána 76,2 PJ-ra nőtt. Hasonló mértékű ugrást láthatunk az Egyesült Királyság és Horvátország esetében is.

A 2020-as 20%-os uniós megújuló energiafelhasználási cél elérése érdekében a Bizottság még 2009-ben meghatározta, hogy az egyes tagállamoknak milyen megújuló-részesedést kell elérniük a saját energiafelhasználásuk arányában. A megújuló célok meghatározásában szerepet játszott többek között a 2005. évi megújulóarány, az adott ország megújuló-potenciálja, illetve az egy főre jutó GDP-je.

1 REKK (2009): Erdészeti és ültetvény eredetű fás szárú energetikai biomassza Magyarországon
2 A módszertani változásokról nincs információnk, csak a statisztikákból következtettünk. Az összes uniós ország esetében az évente közölt ún. SHARES adatbázist használtuk, amely adatbázis célja, hogy számszerűsíteni lehessen az egyes országok megújuló-arányát. Ez lehetőséget adott arra, hogy a visszamenőleges korrigálásokat is nyomon tudjuk követni. A vizsgált időszak 2010-2015

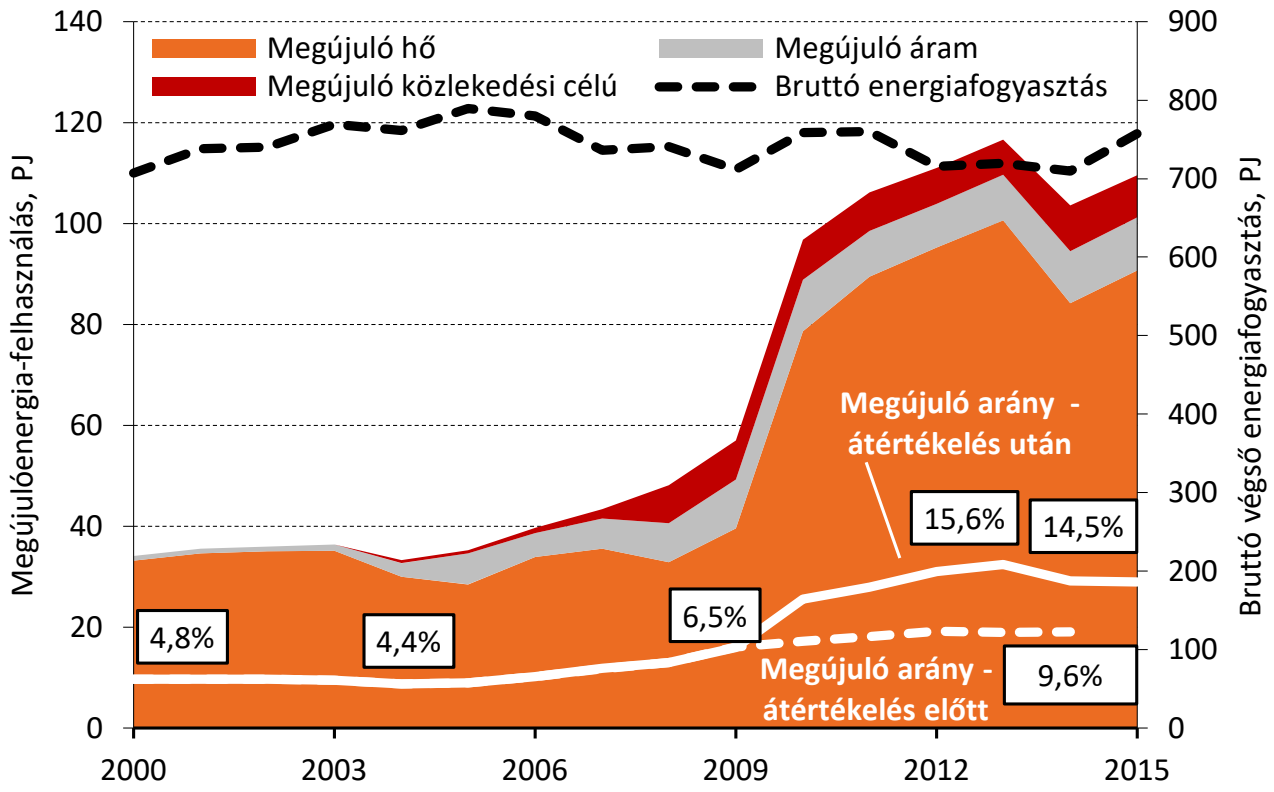

Joggal merülhet fel a kérdés, hogy egy ilyen átsorolás mennyire tekinthető jogszerűnek, hiszen így ezen tagországok hozzájárulása az uniós célhoz az eredetileg méltányosnak tekintetthez képest lényegesen kisebb lesz egy olyan országhoz viszonyítva, amely nem alkalmazza ezt a gyakorlatot. A Bizottság egyik ország esetében sem korrigálta a megújulós célokat, így hazánk esetében sem várható ilyen jellegű beavatkozás.

Újratervezés

Az eddiginél jelentősen magasabb magyarországi tűzifa-felhasználás elszámolása az Eurostat és ezzel az Európai Bizottság felé számos következménnyel jár. Az elsődleges közvetlen hozadéka, hogy a 2020-as megújuló cél (13% kötelező, illetve 14,65% vállalt) ezzel gyakorlatilag teljesült 2017-ben. Ehhez csak annyi szükséges, hogy a közlekedésben megállapított 10%-os megújuló-arányt – ami ma 6,2% - elérje Magyarország 2020-ig. Ennek megfelelően - különösen, ha figyelembe vesszük az uniós pénzekből megújuló-kapacitások kiépítésére címkézett forrásokat - nincs szükség az idén életbe lépett megújuló villamosenergia-támogatási rendszer (METÁR) által tervezett tenderekre a célok eléréshez. Ezek hiányában vélhetően nem épül új 1 MW feletti termelőegység 2020-ig, mivel az egyetlen, potenciálisan támogatás nélkül is életképes technológia (szélerőmű) a mai szabályozás szerint egyáltalán nem épülhet az országban.

További szempont, ami árnyalja a biomassza-felhasználás terén elért teljesítményünket: bár a tűzifa égetése nem jár CO_2-kibocsátással, azonban a földgázhoz képest jelentős levegőszennyezési, ezzel együtt egészségügyi problémát okoz, elsősorban a szálló por kibocsátása miatt (PM10). Ráadásul a vegyes tüzelésű kazánok a vidéki lakosság elszegényedése miatt sok esetben háztartási hulladékművekké válnak. A WHO 2012-es felmérésében hazánk a levegő szennyezettségének tulajdonítható halálozási rátában a világ országai közötti rangsorban a 17. helyen áll, az EU tagállamai között csak Bulgária és Románia előz meg bennünket. A magyarországi légszennyezéshez köthető halálozási ráta 123 fő/100 ezer lakos, míg az EU átlaga ennek a fele, a legtöbb nyugat-európai országban pedig kevesebb, mint harmada.

REKK ALAPÍTVÁNY

A REKK Alapítvány célja, hogy hozzájáruljon ahhoz, hogy Közép-Európában üzleti és környezeti szempontból fenntartható energia- és infrastruktúra-rendszerek jöhessenek létre. A REKK Alapítvány felvállalt küldetése, hogy a szektor holisztikus elemzésének keretében lehetőséget nyújtson európai léptékű, aktív és nyílt párbeszédre kormányzati és iparági szereplők, infrastruktúra-üzemeltetők, termelők és kereskedők,
szabályozó hatóságok és fogyasztók, a szakmai sajtó vagy éppen az érdeklődő civil csoportok között. Az Alapítvány tevékenységének eredményeképpen olyan szakmai vitaanyagok, javaslatok jönnek létre, amelyek az energia- és infrastruktúra-rendszerek működésével kapcsolatos aktuális kérdésekben előremutató válaszokat fogalmaznak meg, és a regionális és magyar fórumain a résztvevőknek lehetőségük nyílik az iparág technológiai- és szabályozási fejleményeinek megismerésére.

Szerzők

Mezősi András 2006-ban végzett a Budapesti Corvinus Egyetemen, ahol 2014-ben PhD fokozatot is szerzett. 2006-ban került gyakornokként a REKK-hez, ahol mostanra már szenior kutató. Kutatási területei a megújuló energiaforrások közgazdaságtana, a különböző energiapiaci beruházások értékelése, illetve a villamosenergia-piacok közgazdasági modellezése. Számos projektben vett részt, amely során a hőszektort és az épületek hőfelhasználását modellezte.

Pató Zsuzsanna a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetemen szerzett közgazdász diplomát 1996-ban, majd doktori fokozatot a Közép-európai Egyetem nemzetközi kapcsolatok szakán 2006-ban. Közben szakértőként közreműködött számos hazai és nemzetközi projektben (UNEP, UNDP, FAO), elsősorban éghajlatváltozás témájában. 2005-től a Regionális Energiagazdasági Kutatóközpont (REKK) kutatója, ahol a megújulóenergia-támogatási rendszerek és az energiahatékonysági kérdések elemzésével foglalkozik hazai és európai kitekintésben.

Szabó László a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetemen szerzett közgazdász diplomát 1995-ben, majd doktori fokozatot 2002-ben. 1998-2002 között a Gazdasági Minisztérium, majd a Magyar Energiahivatal munkatársa. Ezt követően nyolc évig az Európai Bizottság Közös Kutatási Központjának (Joint Research Center) kutatója Sevillában, ahol hosszú távú energiapiac- és klímamodellezéssel foglalkozott. Munkatársaival számos európai kutatási projektben vett részt, köztük az energiaintenzív iparágak, megújuló energiák ill. a klímaváltozás területén, több publikáció társszerzője. 2010-től a Regionális Energiagazdasági Kutatóközpont (REKK) szenior kutatója, ahol a villamosenergia-rendszerek, ezen belül a hálózati szabályozási kérdések, a megújulóenergia-támogatási rendszerek elemzésével és oktatásval foglalkozik, hazai, regionális ill. európai kitekintésben.